

num se esse respondit: non enim se talium operum auctorem, sed Deo iracundiam contra Judaeos demonstranti, manus suas prebuisse.

81 Denique cum demonum expulsio, & Idolorum, sive Oraculorum silentium, & ruina, evidens signum divinae vocationis, & praedicationis verae fidei in primitiva Ecclesia praestiterit, quod ipsi quoque daemones, vel invitati, fateri cogebantur; ut videre licet apud D. Chrysost. homil. 26. in Matth. Hieronym. c. 9. Matth. Lactan Firmian. lib. 3. divin. inst. c. 23. Nicephor. lib. 1. Eccles. c. 17. Rufin. lib. 10. c. 10. & 19. Porphyr. in lib. de elegiis Pbblosop. Thom. Bocius de sign. Eccles. lib. 14. c. 3. & 4. & lib. 23. c. 1. Majol. d. tom. 3. colloq. 1. pag. 307. & Fr. Thom. a Jesu de procur. omn. gent. salut. lib. 3. c. 3. pag. 135. ubi notanda oracula, hoc aperte testantia, recensent, & Nos infra c. 3. n. 38.

82 Sic pariter in his Indis Occidentalibus; ubi primum nostrorum praedicatione Evangelicae veritatis lumen illuxit, daemones, & idola eos a Deo missos declararunt, ut diximus supra hoc lib. c. 2. num. 49. Et has provincias continuo relinquentes, nullum amplius Oraculum reddiderunt, & abspectis, & illusionibus cessarunt, quibus antea miseros Indigenas falebant, & deterrebant; vide licet tenebras dispellit lux, mendacium veritas, & 84 sanctae Crucis signum, magnum illic silentium demonum, magnum fugam induxit, quod semper illis terrificum fuit, ut praeter alios, pluribus probat Petr. Fab. lib. 3. semestr. c. 1. pag. 20. ita ut commode hunc Virgilian. illuc applicare possimus:

Excessere omnes adytis sacrisque relictis
Dii quibus imperium hoc steterat.

86 Ut pluribus exemplis scitu jucundissimis ostendunt Petr. Martyr in decad. de Novo Orbe: Gonzal. Ovetus in sua hist. Ind. lib. 5. cap. 10. Gomar. lib. 3. c. 6. Ludovic. Vives lib. 2. de verit. Fid. Christ. quem refert Theatr. vit. human. vol. 5. lib. 4. pag. 1468. Hieronym. Benzo. in hist. Ind. lib. 1. c. 27. pag. 119. Thom. Boc. d. lib. 23. c. 1. pag. 504. & rursus lib. 2. c. 11. pag. 81. & lib. 5. c. 2. & lib. 12. c. 21. pag. 143. & lib. 15. c. 17. pag. 146. Mart. Delr. lib. 6. disquis. magic. c. 2. sect. 3. q. 2. Thom. a Jesu lib. 4. c. 5. pag. 143. & Torquem. in d. Monarch. Ind. lib. 18. c. 7.

87 Ubi inter alia referunt, hanc miraculum commune fuisse, ubicumque Columbus, & ejus socii, & successores in his Occidentalibus insulis, & provinciis pedem fixerunt, & sacrosantum Eucharistia Sacramentum collocarunt, aut Christiana doctrinae magister uti ceperunt: nam continuo daemones obmutescabant, cum antea frequentissima responsa praestare solerent, & terra motus, ac tempestates etiam cessarunt, quibus praedictae provinciae ab eisdem demonibus conquassari, & miserè deformari solebant.

Idem in Sinarum, & Japoniorum regionibus contigisse narrat libri Societatis Jesu, & Fr. Joan. Gonzal. de Mendoza, & Thom. Boc. ubi supra referentes, daemones ibi acerbè, & miris cruciatibus obsessos vexasse, nec inde prius discedere solitos, quam obsessi jurejurando firmarent, se illis divinos honores in omnibus praestituros;

quod cessavit ubi Christi Sacerdotes in eas provincias pervenerunt, & minis torquere, sanctisque verbis daemones fugare ceperunt; ob quod ab incolis in honore maximo habiti sunt.

Narrat etiam Fr. Aug. Davila in hist. Mexic. Ord. Praedicat. lib. 1. c. 40. Anton. Herrer. in d. hist. gen. Ind. decad. 3. lib. 4. c. 11. pag. 164. & Fr. Alphos. Fernand. in hist. Ecol. nostr. temp. lib. 1. c. 3. in fin. apud f. Cumanenses, Sacerdotes eorum, Piacches dictos, in speluncas intrare solitos, & post longam invocationem, & magicorum carminum recitationem veluti a daemone obsessos, & constrictos in terram cadere; tuncque interrogantibus Oracula praebere. Quod cum intelligeret Religiosus ille Pat. Fr. Petrus a Corduba velletque rem hanc penitus aperire, cruce, stola & aqua benedicta munitus in speluncam cum multis Castellanis ingressus, Piacchem corceptum exorcismis liberavit, daemoneque de pluribus interrogatum, & aptè respondentem, tandem fateri compulsi; se miseros illos eoque suis imposturis fraudasse, eorumque animas in barathrum deduxisse.

De Beato quoque Fr. Aloisio Berrand, qui maxime Religionem nostram in his Occidentalibus provinciis amplificavit, & mortuos ad vitam revocavit; aliaque plura miracula edidit, refert Thomas Boc. lib. 5. de sign. Eccles. Dei, c. 2. pag. 157. quod cum incolae ejusdem vici ad eum confluerent, nomen Christo dare parati; interrogati quid eos ad hoc adducere, responderunt, in publico quodam atque universali eorum conventu daemone adstittisse, quem cuncti specie horribili viderunt, ac dixisse: Qui me adstantibus duobus Christianis invocatis? (aderant quippe forte duo ab Aloisio ad fidem perducti) abripite eos hinc. Ubi haec dixit, homo quidam ab Aloisio missus, repente in medium conventum processit, & in conspectu omnium, disputatione inrita, daemone convicto, quibus actis ex oculis adstantium evanuit.

Et idem Boc. lib. 12. cap. 21. narrat de Bi. Joan. a S. Francisco, quod cum in provincia Mexicana plurima idola Indorum multitudine ingenti vidente a pueris Christianis confingi jussisset, eadem die daemone facie deturpata, membrisque mutilatis apparuit Indo cuidam, qui aberat passum millibus sexaginta, dicens: En, ut a Joanne malè habitus sum, remque, uti gesta erat, explicavit, efflagitans, ut adversus Joannem suam contumeliam ulcisceretur, se ipsi opem laturum, docuitque rationem, qua flagitium perpetraret. Aggressus est rem Indus, expectatumque Joannem per insidias adortus, praegrandi fuste percussit, aufugiensque, irritò eventu, & a persequentibus nonnullis comprehensus, rem detexit, & Christo se dedit, sic daemone tanti viri meritis & pietate, templis & famulis spoliato.

CAPUT V.

De aliis magis peculiaribus, notandisque miraculis, quae in Indiarum Occidentalium conversione, & conquestione acciderunt.

SUMMARIUM.

- 1 Miracula ostendunt favorem, inclinationem, & vocationem divinam, cum Lipsio.
- 2 Miracula plura, & specialia Novi Orbis congeruntur, & ostenditur idem in ejus conversione contigisse, quod olim in primitiva Ecclesia.
- 3 Spiritus sanctus dona sua partitur, ut vult.
- 4 David Psalm. 64. praenuntiasset videtur miracula, quae in conversione Novi Orbis faciendae erant.
- 5 Auctores recensentur, qui plura miracula in Novo Orbe facta commemorant.
- 6 Linguarum variarum locutio, & intellectio fuit donum Dei Apostolis concessum.
- 7 Linguarum donum, & miraculum multis Novi Orbis praedicatoribus concessum fuit.
- 8 B. Franciscus Xavierius habuit donum linguarum.
- 9 B. Aloysius Berrandus, Martinus a Valentia, & alii Novi Orbis praedicatoribus habuerunt donum linguarum.
- 10 Christus Dominus, Apostoli, & D. Vincent. Ferrer. una lingua loquentes, a variis diversarum linguarum populis intelligebantur, & idem accidit aliis quibus concionatoribus Novi Orbis.
- 11 B. Fr. Joan. a S. Francisco, & Fr. Hieronym. de Mandiata linguam Mexicanam repente, & nullo studio adhibito assecuti, & locuti sunt.
- 12 Crucis Christi signum plurima miracula in Novo Orbe operata sunt, & in India Orientali, num. 14.
- 13 Crucis sanctae laudes, & effectus mirabiles ex D. Joan. Damasceno.
- 14 Auctores de miraculis in India Orientali tradunt.
- 15 Auctores enumerantur, qui agunt de miraculis S. Crucis in Novo Orbe.
- 16 Crucis insule Hispaniole notabilis & miraculosa historia.
- 17 Crucis Christi frusta, quae praedantur, statim in ea succrescunt. Et idem contigit in Cruce Hispaniole.
- 18 Crucis a Magallano in insula Zebu posita, & alterius provinciae Nicarogae miracula.
- 19 Cruces in suis agris odio Hispanorum defodiunt Indi Hispaniole, & fruges ibi natae Crucis signum habuerunt.
- 20 Isabella Roderici solo Crucis signo plures Cortesii milites sanatos, in Mexicano bello graviter saucios.
- 21 Lanzerus Peruanus miles Crucis signo agris, & saucis adhibito, magnas curationes exegit.
- 22 Alocatus Nunius Cabeza de Vaca, & ejus socii ad Floridam naufragium facientes multa miracula in agro eorum curatione patravunt.
- 23 Crucis invocatione, & adoratione ingentem pluviam Indis impetrat miles quidam facinorosus in provincia Sanctae Crucis de la Sierra.
- 24 Indorum Sanctae Crucis de la Sierra miraculosa conversio.
- 25 Miles, qui miraculum fecit, postea furca damnatus fuit.
- 26 Ferd. Cortesius in Mexicana provincia imbrem desideratissimum Indis, oratione ad Crucem habita, impetrat.
- 27 Imbrem, & alia bona miraculose consequuntur aliqui Religiosi viri in Noza Hispania per invocationem Sanctae Crucis.
- 28 Crucis de Carabuco miracula, remissive.
- 29 Indi ejusdem miraculosa ultio, quod in templo Christianorum cum uxore rem habuit.
- 30 Indi ejusdem notabilis, & miraculosa historia, & conversio, qui in faciem Crucifixi imaginis exierat, ut vult.
- 31 B. Fr. Petr. a Corduba, & ejus socii miraculose ab

- Indorum insidiis liberantur, & mare crucibus innixi trajiciunt.
- 32 B. Virginis Mariae imago, & adeo plura miracula in Novo Orbe fecit.
- 33 Reguli ejusdem insulae Cuba notabilis, & miraculosa historia, & victoria ob solam invocationem Virginis Mariae.
- 34 Indus quidam, invocato nomine Virginis Mariae, & fulmine liberatur, tribus aliis sociis ejus ista percuntibus.
- 35 Deipara imaginem ex altari, ubi eam Cortesius collocaverat, Indi nullo modo deturbare poterunt, & conantes, caelestibus suppliciis puniti sunt.
- 36 Baptismi, & aliorum Sacramentorum susceptio plura miracula in Novo Orbe causavit, & Auctores, qui de eis agunt.
- 37 Ferdinand. Magallanus in Zebu insula Regis nepotem, & plures alios infirmos aqua baptismali sanavit.
- 38 Miraculosa historia faminae ejusdem Indae, quae Baptismum suscipere usque ad mortis articulum recusataverat.
- 39 Indi ejusdem Mexicani Baptismus, & qualiter ejus susceptio fuerit a daemone unguibus liberatus.
- 40 Eucharistia evolare a manibus Sacerdotis, & in ordevata ejusdem Indae ingredi visa est.
- 41 Indus Christianus, pro mortuo jam deploratus surrexit, & plurima, & miranda, & visa futura narravit.
- 42 Cur Mercurialis, & Sacerdotis in extasi multa de gloria, & inferno viderunt.
- 43 Miraculum, quod Mechoacani accidit Indo cuidam confessionem paranti.
- 44 Inda quaedam, quia peccata gravia in confessione celaverat, graviter a daemone vexata, & afflicta fuit.
- 45 Miracula plura operata in Novo Orbe per varios omnium ordinum religiosos, remissive ad Auctores, qui de illis scribunt.
- 46 Martyrum confessio, & passio est unum ex signis verae Fidei, & Ecclesiae Dei.
- 47 Joan. a. 3. verba explicantur.
- 48 Martyres plures in Novo Orbe fuisse probatur.
- 49 Hieronymi Badesii epigramma refertur de Martyribus Novi Orbis.

Possem quidem signis, & miraculis, quae in cap. praeced. recensui, Victoria scrupulo, atque objectioni satisfecisse videri, & divinae voluntatis, & vocationis in hoc egregio opere conversionis, & acquisitionis Novi Orbis non levia argumenta considerasse, atque appositè cum Just. Lips. in Virg. Hallens. cap. 2. & 3. exclamare: Ubi ea miracula video, & tam certa, & crebra video, quid nisi favorem, & inclinationem Numini agnosco? Quid etiam, nisi velut tubam, & classicum audio, quod ad talem Fidem, & certum appellat. Non certius divinae voluntatis argumentum, quam a miraculis quia Deus ipse homo factus ut talem se assereret, atque ostenderet, palam exhibuit, & vulgavit.

Sed tamen adhuc alia non minus certa, & magis specialia commemorare operae pretium existimavi, quae Lectorem, ut arbitror, recreabunt, & evidentius ostendent, signa, & miracula, quae olim in primitiva Fidei praedicatione innoverunt, his etiam temporibus, & regionibus non defuisse; quamvis charitas usque adeo refriguit, & tam exactè, ut oportebat, Evangelicae praedicationis forma alicubi servata non fuit. Spiritus quoque sanctus dona, & charismata sua partitur, ut vult: & si credimus Fr. Basil. Pontio Legion. in 1. part. suar. disq. quest. 8. exposit. c. 4. jam hoc olim per Davidem praedixerat, Psalm. 64. dum ait: Tur-

babuntur gentes, & timebunt, qui habitant terminos & signis tuis. Quem Psalmum de gentibus hujus Novi Orbis accipiendum contendit, ut latius diximus lib. 1. cap. 15. num. 57. & sic versum illum exponit, quasi Regius Vates commovendas dicat Indorum gentes ad Christi fidem amplectendam signis, atque portentis, quae cum eis annuntiantur Evangelium, & facta sunt, & hodie fiunt à religiosissimis viris, Joseph. etiam t̄ Acosta, & Fr. Aug. Davila, qui pauca miracula in hac conversione intervenisse dixerunt in locis relatis sup. c. 3. num. 35. plura quidem suis in libris recensent, & plurima alia Alan. Cop. Thom. Boer. Joan. Boterus, Anton. de Herrero. Fr. Alphons. Fernand. Fr. Joan. Torquemad. & alii gravissimi auctores, quorum peculiarem mentionem in hujus capituli discursu faciemus.

Et ut hinc ejus initium sumimus, nemo plane ignorat, t̄ diversarum linguarum scientiam, extraneorum sermonum intellectionem, & interpretationem donum Dei esse, quo maxime Apostolorum missionem, ac Fidei praedicationem per eos factam confirmavit, ut patet Marc. 16. Paul. 1. Corinth. 12. vers. 4. Act. 24. & ultra Scribentes in his locis praecipue Maldonat. Cornel. à Lapide, Lorin. & alios, late prosequitur Thom. Boc. de signis Eccles. Dei, lib. 6. cap. 5. & Bernard. Aldrete omnino legendus de antiq. Hispan. lib. 2. cap. 16. pag. 288. & sequent. & cap. 25. pag. 326. At vero, t̄ hanc quoque miraculosam gratiam in primis hujus Novi Orbis concionatoribus invenit idem Thom. Boc. signanter advertit. Nam omnia admiranda hujus doni abundantia, quam Deus t̄ B. Francisco Xaviero in

India Orientali communicavit, de qua etiam aliquid notat Acosta lib. 1. de procur. Ind. salut. cap. 9. in fin. Idem aetate nostra t̄ in hac Occidentali contigisse legitur B. Aloisio Bertrando ex Ordine Praedicatorum, & Martino à Valentia ex Ordine Minorum, qui nullo saepe interprete, nullo adjumento, diversarum linguarum populos, simul atque ad eos accesserant, alloquebantur, & ita Deus per illos innumeros ad verum pietatis cultum traduxit, & plurima suae liberalitatis beneficia his populis est impertitus.

Et quod magis t̄ mirabile est, cum una lingua loquerentur, ad innumeros diversarum linguarum homines in unum coactos, quorum multi aut percipiebant aliarum vim, nihilominus ab omnibus adstantibus intelligebantur, & quilibet ex audientibus cum sono vocis assequebatur etiam sensa verborum, ut de Christo Domino affirmat Arnob. lib. 1. contra Gens. & de Apostolis D. Cyprian. Chrysost. Oecumen. Basilii Seleucens. Araror, & alii, quos refert Lorin. ubi supra, & de D. Vincent. Ferrer. Vincent. Justin. Antist. in ejus vita.

De t̄ Joanne etiam à S. Francisco, & Fr. Hiefton. de Mendicanti narrat idem Thom. Boc. lib. 12. cap. 21. pag. 548. Fr. Thom. à Jesu de procur. omni. gent. salut. lib. 4. cap. 5. pag. 146. & Fr. Joan. à Torquemad. in Monarch. Ind. solis precibus, ac nullo prorsus studio assecutos fuisse linguae Mexicanae cognitionem, ita ut maxime cunctis admirationi fuerit, cum repente auditi sunt, ea lingua innumeris praesentibus concionari.

Per t̄ Crucis etiam signum ac reverentiam in-

numera miracula Deus in Indiarum regionibus operatus videtur. Et merito quidem, nam ut pie, & eleganter scribit D. Joan. Damascen. lib. 4. de Fide Orthod. cap. 4. Nulla alia re peccatum delictum t̄ primi parentis delictum extinguitur, infernus spoliatus, resurrectio donata, vis contemndarum rerum praesentium, atque ipsius quoque mortis nobis concessa, reditus ad veterem beatitudinem comparatus est, Paradisi porta patefacta sunt, natura nostra ad Dei dextram confidit, filii denique Dei, & heredes facti sumus, quam Crucis Domini nostri Jesu Christi beneficio.

Et ut ea, t̄ quae in Orientalibus, & in Reg. 14 no Congiano acciderunt, silentio praeteriam, de quibus solita eloquentia scribit Massaj. lib. 1. p. 11. & l. 5. pag. 121. & 122. Joan. Barr. decad. 3. cap. 11. Alan. Cop. dialog. 4. cap. 16. p. 557. & Thom. Boc. lib. 5. cap. 2. pag. 160. plurima alia in his Occidentalibus reperiemus t̄ apud Franc. Lop. Gomar. in sua carum hist. 2. part. cap. 34. 46. & 81. Theatr. vit. hum. vol. 5. lib. 4. pag. 1468. Thom. Boc. de sign. Eccles. lib. 4. cap. 2. pag. 157. Idem de robore bellico cap. 12. Anton. de Herrera in histor. gener. Ind. Occident. decad. 1. lib. 8. cap. 10. pag. 314. & lib. 10. cap. 12. pag. 391. Illese. in hist. Pontific. lib. 6. §. 5. fol. 283. Fr. Thom. à Jesu de procur. omni. gent. salut. lib. 4. c. 5. pag. 144. Camill. Borrell. de praest. Reg. Catholic. cap. 43. ex num. 27. Fr. Alphons. Fernand. in hist. Eccles. nost. temp. lib. 1. cap. 2. pag. 18. & Fr. Joan. à Torquemad. in Monarch. Ind. lib. 10. cap. 26. & seqq. & lib. 18. cap. 17.

Inter quae legimus, t̄ quod cum Columbus in insula Hispaniola super excelsam collem ligneam Crucem altissimam decessisset, ut ab itinerantibus procul inspicieret, & sub tali munimine urbs dicta *Concepcion de la Vega*, quam ibi aedificavit, magis tuta consisteret, & indigena quadam die, eam validissimis ictibus, & fimbis convellere, & in terram prosternere conati sunt, nimis quippe Christianis infesti, maximam injuriam se illis acturos existimabant, si lignum illud penitus extirparent, quod ab eis magna veneratione coli solum viderant. In quo cum nihil proficere potuissent, terram, ad illud eruendum excavare coeperunt, quae tamen miraculose ad locum, ubi educabatur, statim redibat, & majore soliditate constipabatur. Unde cum se hoc etiam labore frustratos viderent multis undique lignis congestis, Crucem comburere tentarunt. Quae tamen, licet satis arida esset, non conflagravit, neque admoti ignis aliquid vestigium exhibuit, nisi quandam veluti maculam fumi, quae in ejus inferiori parte remansit. Proecedentes verò Indi, eoque majori furore perculti, quo magis suis conatibus ludi cernebant, tandem securibus, & gladiis silicibus, quibus tunc temporis pro ferreis utebantur, Crucem secare, & in frusta dividere proposuerunt, nihilo tamen magis voti compotes evadentes: nam quantum ex illa secabant, tantum miraculosa Dei operatione crescebat. Quibus signis permoti multi eorum ad veri Dei fidem conversi sunt, & Hispanis narrarunt, in Crucis brachio venerabilem quandam foeminam stantem vidisse, quae eam evellere, comburere, & scindere prohibue-

rat. Eademque Crux multis aliis postea miraculis claruit, & per annos plures, quicquid ex illa fuit Christiana devotione praescissum, jugiter succrescebat; ut de t̄ ipsa Christi Cruce narrat S. Paulin. epist. 11. S. Cyril. cathec. 10. Cas. Baron. in Annal. Ecclesiast. anno Christi 326. n. 50. Simon Majol. in dieb. Caniculis. 1. tom. colloq. 21. pag. 477. & Pat. Jacob. Gretser in comment. de Cruce, lib. 1. cap. 78. qui etiam plura tradit de fructibus ejusdem Christi Crucis diversis Principibus dono datis & missis in 2. part. Horti S. Crucis pag. 127.

De alia t̄ etiam Cruce quam Hispani, qui cum Magallano ad Zebu insulam pervenerunt, in eadem insula ante Ecclesiam, quam ibi construxerant, collocarunt, refert Anton. de Herrero. decad. 3. lib. 4. cap. 9. pag. 18. ab Indis nullo modo convelli potuisse, licet expulsi Christianis id maximore niterentur. Et idem narrat de alia in Provincia Nicaragua ead. decad. 3. lib. 5. c. 12. pag. 216. cujus causa, inquit indigenae Cruces sponte petere, & Baptismum desiderare coepisse.

Illud quoque mirabile est, quod refert idem Herrero. decad. 1. lib. 3. c. 4. pag. 88. in praedicta insula Hispaniola, quosdam Indos Cruces, & alias Sanctorum imagines, in templo Christianorum subripuisse, & in suis agris defodisse, dicentes, majores nunc erunt vestri fructus, illisque in locis semina radices egisse, Crucis in modum formatas, quod nusquam antea ab Indis visum erat, quapropter miraculo tributum fuit.

Et cum t̄ Ferdin. Cortesius cum Tlascalensis sociis adversus Mexicanos pugnaret, pluresque ex nostris, & auxiliarios, multis lethallibusque vulneribus sauciati, sese in castra reciperent, & ob medelae defectum perirent, Dei beneficio, & ingenti miraculo factum fuit, ut Castellana quadam mulier, *Isabella Roderiei* vocata, sanctissimum Crucis signum manu super vulnera faciens, & Divinae Trinitatis auxilium implorans, illico eos pristinae sanitati restitueret, & bello aptiores, & fortiores remitteret, quod satis comprobabat hujus pugnae causam Deo gratissimum esse, ut hanc historiam narrans advertit idem Ant. de Herrero. d. decad. 3. lib. 1. c. 22. pag. 49.

Eadem t̄ curationis forma in Peruano Regno usum fuisse militem, cui nomen *Lanzero*, tradit Acosta in histor. moral. Indiar. lib. 7. cap. 27. & Joan. Boter. in dict. 4. part. suar. relat. lib. 3. pag. 85. Ubi t̄ etiam enarrat, in admiranda illa peregrinatione, quam fecit, & scripsit Alvarus Nuñez Cabeza de Baca contineri, quod cum ipse, & alii duo, vel tres socii, quorum unus Aethiops erat, ex classe remansissent, quae ad Floridam naufragium fecit, ibique inter Barbaros per decennium vitam agerent, quosque ad oppositum mare *del Sur* penetrarunt, compulsos saepe ab eisdem Barbaris sub necis interminatione fuisse, ut illis in variis, quos pariebantur, languoribus, & agritudinibus mederentur. Quod cum ipsi principio aggredi non auderent, quia nec artem medicam noverant, neque remedia morbis necessaria secum portabant, metu tamen perculti, Evangelicum medendi modum capesserunt, & signum sanctae Crucis super aegros fa-

cientes, aliasque Ecclesiae orationes recitantes innumeros sanaverunt, Domino mirabiliter eorum votis, & precibus annuente; ita ut ipsi de seipsis maxime dubitarent, cum nihil in se dignum tanto favore conspicerent, sed communem prophannorum militarium hominum vitam egissent. Propter quas sanitatum operationes, vitaeque quam eo tempore servaverant, innocentiam, tantum admirationis, & gloriae apud Barbaros sunt consecuti, ut propemodum pro Diis adorarentur; & quicquid imperarent, non aliter quam de caelo profectum acciperent. Quam historiam repetit idem Acosta lib. 2. de procur. Ind. salut. cap. 9. in princip. & latius narrat Anton. de Herrera. d. decad. 4. lib. 5. c. 5. pag. 106. & Garcilas. Inca in hist. Floridae, lib. 1. cap. 3.

Idem quoque Acosta, & Boterius ubi supra commemorant, t̄ in remota hujus Peruani Regni provincia, cui ab eventu nomen sanctae Crucis de la Sierra ab Hispanis inditum fuit, antequam plene detegit, & converti coepisset, facinorosum quemdam militem, & metu Argentinam Senatus iudicium, inter Indos delituisse, qui cum eos nimis anxios ob annonae & pluviae defectum videret, & variis pro more superstitionibus uti, ad iram suorum idolorum placandam, bono animo esse jussit, & si imperata peragerent, praesentissimum arumnarum suarum levamentum promisit. Cumque illi annuissent, Crucem ingentem fabricari, & in eminenti loco constitui praecipit, utque genua ante illam flecterent, pluviamque postularent, admonuit. Quo facto, dictu mirum, imber adeo ingens descendit, ut pro votis sibi Crucis numen respondisse profiterentur, tantamque ei in posterum fidem, & venerationem exhiberent, ut in reliquis publicis, & privatis laboribus ad illam accederent, & quae petebant, facili negotio consequerentur. Unde t̄ idolis relictis, & humi prostratis Crucis insignis condecorari inceperunt, ac paulo post Divini Verbi praedicatorum voluntarie petierunt, à quibus doceri, & baptizari possent. Atque ut appareat, quo medio & modo Deus haec miracula operabatur, idem ille miles antiquam vitae consuetudinem repetens, & scelera sceleribus addens, tandem comprehensus fuit, & in Protosiensis oppido furca poenam meritissime pertulit.

Simile t̄ miraculum in Mexicana urbe accidisse tradit Fr. Joan. Torquemad. in d. Monarch. lib. 4. cap. 53. pag. 510. Nam cum praesantissimus ille Dux Ferdin. Cortesius à Rege Motezuma, & ejus Sacerdotibus aegre obtinisset, ut in majoris templi sano Christi crucifixi imago sublati idolis collocaretur, & postea Indi queruli ad eum accederent, causantes magnam, quam pariebantur, siccitatem, & fructuum sterilitatem ea ratione contingere, quod Diis patriis spretis, alienum venerari coepissent. Cortesius bono animo eos esse jussit, & ad diem crastinum facturos periculum, quantum sua illos opinio deciperet. Vocatisque ad se sociis, & sacris solemnibus de more peractis, cum omnes coelestium imbrum copiam ad Spiritus sancti ignem in Indorum cordibus accendendum, enixis, & devotis precibus postulerent, vix oratione finita, caelum antea serenum nigris nubibus obscuratum, ingentes nimbos per aliquot dies effudit, quibus ter-

- terra fecunditatem desiderata accepit, & uber-
rimos eo anno fructus exhibuit.
- 27 Beati quoque Toribius Motolinia, & Fr.
Martinus à Valentia, ut refert Thom. Boc. *libr.*
12. cap. 21. in provinciis *Texcoco*, & *Tlascalca* ca-
dem miracula in imbribus impetrandis, & aliis
calamitatibus depellendis per invocationem, &
supplicationem sanctæ Crucis fecisse reperiuntur.
- 28 Crucis quoque oppidi de *Carabuco*, quæ in
Peruano Regno religiosissime colitur, notabilem
historiam, & plura antiqua, & recentia miracu-
la latè commemorat Fr. Alphons. Ramos Gavi-
lan in *histor. Virginis de Copacavana lib. 1. cap. 9.*
10. & 11.
- 29 Rursus quoque secundum eundem Thom. Bocium
d. lib. 5. cap. 2. & Torquemad. *d. lib. 18. cap. 7.*
cum quidam è regulis Novæ Hispaniæ ausus fuis-
set cum sua conjuge, nequicquam repugnante,
habere rem in templo ubi Crucem, & alias ima-
gines sacras Christiani collocaverant, quibus il-
la orationem faciebat; protinus usu linguæ, ac
membro rum spoliatus est. Ad mentem reversus,
inde numquam voluit egredi, neque sivit à quo-
quam templum verri, sed omnia à semetipso per-
ficere volebat, ut omnibus palam fieret, quid
accidisset.
- 30 Et iterum quoque fortè in manus Principis cu-
jusdam, qui non longè aberat à finibus Regni Pe-
ru, effigies Christi crucifixi venisset, ille ac-
ceptam conspuere, ac multis modis irridere cœ-
pit in conspectu plurimorum, ibi mirabiliter ima-
go, quasi verè spirare cœpit ex oculis lumen
emittere, caput motare, & aspectu minaci Re-
gem cunctosque terrere. Quocirca pavore per-
culsi omnes, & tremore correpti, partim ceci-
dere in terram, partim cum se viderent obriges-
cere, neque posse loco recedere, exclamare cœ-
perunt, factique poenitentes, misericordiam sup-
pliciter implorare. Ob id postremo statui protinus
restituti, magnum Christianorum Deum pala-
m confiteri, & altissima voce rem cunctis, ut
acciderat, enarrare. At Princeps una cum mul-
tis è numero suorum, se Cuzcum contulit, &
factum divulgans Christo devovit. Quam histo-
riam latius narrat P. Anton. Valera in *ann. Ind.*
Occid. Soc. Jesu; & Speculum Magn. exemplo-
rum, *verb. Imago, pag. 426. & seq.*
- 31 Memorandum est etiam quoque miraculum aliud re-
latum à Fr. August. Davila in *hist. Ord. Predic.*
Mexic. provinc. lib. 1. cap. 40. & Fr. Alphons.
Fernan. in *hist. Eccl. nostr. temp. lib. 1. cap. 3. pag.*
21. de B. Fr. Petr. à Corduba, & ejus socio, qui
cum ex insula *S. Dominici ad Margaritam* Evan-
gelii prædicandi gratia transfretassent, & ibi In-
dorum insidiis Hispani omnes occisi essent, duo
illi religiosi viri, singulas Cruces manibus ca-
pientes, & ita mortem suaviter expectantes, ab
illis numquam interfici potuerunt, quin potius
salvi, & illasi ad oras pelagi pervenientes, in
navem desertam, & dissipatam, quæ ibi fortè re-
licta erat, & solum malum habebat, ascende-
runt, & nullo humano ductore, intra viginti
quatuor horarum spatium, ducentarum leuca-
rum iter egerunt. Sed inter navigandum Chris-
tum Dominum in rostris navis, & B. Dominicum
in puppi sedentes conspexerunt.
- Hoc quoque sæpissime in his lisdem Occi-
dentalibus Indis contigisse, scribit idem Thom.
Boc. *lib. 9. cap. 10. pag. 369.* Ut per imaginem
Beatissimæ, & purissimæ Virginis Mariæ, maxi-
ma item miracula efficerentur, quibus latius
Christiana religio propagaretur. Et inter alia re-
censet quòd in insula *Cuba* Regulus quidam
multas victorias consequutus fuit adversus finiti-
mos populos, non alia ratione, quam quòd usus
est Christiano quodam copiarum suarum duce.
Is enim pergebat in hostes, protinus illos in fugam
imaginem Virginis, ac protinus illos in fugam
versos superabat; cumque dissensione orta inter
Indos, præstantior ne foret imago *Mariæ*, an
verò *Indicorum Deorum*, indicio ad arma veni-
retur, convenere, ut in lata quadam planitie duo
juvenes hinc inde brachiis ad terga ligarentur
arctissime, & duo quidem nomine *Mariæ* ab ad-
versaria parte vinculis obstringerentur, duo ve-
rò *Indicorum Deorum* nomine similiter ab alia
parte, quorum verò manus spontè solverentur si
victores essent, ac pro veritate crederentur pug-
nare. Res ita acta, & continuo innumeris viden-
tibus inclamante *Regulo Ave Mariæ*, assistit
Matrona mirabili majestate, quæ ad suos appro-
pinquans, & virga manus tangens illos exolvit,
vinculaque se ad alios duos ex adverso positos
devincendos, continuo contulerunt. Quo perato
visum est idem certamen renovari, ac rursus
idem mirabiliter evenit. Hoc passim divulgatum
plurimos ad Christum traduxit.
- Torquemada item *d. lib. 18. cap. 7.* tradit,
iterum accidisse, quòd cum quatuor Indi ob im-
minentem pluviam, & fulgurum tempestatem, in
speluncam se recepissent, eorum unus fulminum
metu *Deiparæ* nomen, & auxilium frequenter in-
vocabat, quòd cum socii riderent, ecce tres om-
nes uno ictu fulminis perierunt, *Mariæ* tantum
devoto illaso manente.
- Et in illo Mexicano confictu, cujus *suprà* e.
preced. num. 51. meminimus, cum Indi *Deiparæ*
imaginem ex altari templi, ubi eam Cortesius
collocaverat, deturbare voluissent, id nullo mo-
do consequi potuerunt, quin potius conantibus
illam apprehendere, manus hærebant, aut bra-
chia rigeabant, vel crura tumescabant, ita ut
per templi gradus multis modis sauciati concide-
rent, ut refert *Herrer. decad. 2. lib. 10. cap. 9.*
& Torquemad. *lib. 4. cap. 69. pag. 542.*
- Commune etiam in eisdem provinciis fuit, ut
per baptismi aquæ susceptionem, confessionem
nemque & Communionem Sacramentalem multi
à variis languoribus sanarentur, & plura alia mi-
racula fierent, quorum aliqua recenset Alan.
Cop. *Dialog. 3. cap. 29. pag. 437. & sequentib.* Acost.
lib. 1. de procur. Ind. salut. cap. 6. Thom. Bocius
lib. 1. cap. 1. pag. 38. & lib. 5. cap. 2. pag. 159.
Illesc. in *hist. Pontific. lib. 6. pag. 535.* Fr. Aug.
Davila in *d. histor. Ord. Predicator. lib. 1. cap. 27.*
& *cap. 71. pag. 177.* & Torquemad. *d. lib. 18. c.*
7. Ferdinandus enim *Magallanus* cum novum Is-
thum, sive Euripum reperiisset, quo duo *Mariæ*
conjungerentur, & ad *Zebu insulam* pervenisset,
Reguli ejus nepoti, quem valde ægrum, & an-
xium invenit bonam valetudinem pollicens est,
si ad veram Dei fidem conversus, baptismi
aqua lustraretur; cumque ille annuisset, statim
ab

- ab ardentissimis febribus, quibus tenebatur, li-
ber evasit, & postea renulit celestia multa à se
in somniis maxima animi jucunditate conspècta.
Quocirca Rex, innumerique alii tum Christo no-
men dederunt, & Magallanus, quo fausto initio
cœperat prosequuturos, plurimos alios morti pro-
ximos eodem baptismi aquæ mysterioso bene-
ficio sanavit.
- 38 Fœmina quoque in *hoc Regno Peruano* se-
cundum Acostam *d. cap. 6.* in suæ infidelitatis
errore obstinata, & superstitioni cuidam benefi-
cæ addictissima, quæ cateris omnibus in illa fa-
milia baptizatis, sola repugnauerat, morbo jam
ultimò laborans, misit ad Sacerdotem, ut ad se
festinaret, non enim se posse exire de vita, nisi
aqua prius salutaris perfunderetur. Semel atque
iterum accessit, tandem venit, inveniitque
unum in extremis agentem, & Baptismum mag-
no affectu poscentem, rogat, cur tamdiu distu-
lerit? respondet illa, sibi nihil aliud lamentaretur
per in animo, quam fieri Christianam; oderat
enim vel ipsum nomen, sed tamen morti jam pro-
pinquantis asitisse sibi juvenem candidum, qui
anteactam vitam acriter reprehenderit, & Chris-
ti religionem quanto citius suscipere persuaderet;
contra verò tetrum quemdam Æthiopem ex altera
parte patriam superstitionem diu inculcasse,
& cum anxia diu hæreret, tandem vicisse juve-
nem Christi, statimque tantum sibi Baptismi de-
siderium accensum, ut nihil aliud lamentaretur,
quam se à prima ætate non fuisse Christianam.
Quid multa? interrogata de fide pro more, &
poenitentiam anteactæ vitæ, magno dolore sig-
nificans, baptizatur, & baptizata protinus ani-
mam efflat, ipso Sacerdote cum cæteris, qui ad-
erant, vehementer admirante.
- 39 In *Mexicana provincia* quæd alium fermè similem
casum cuidam Indo ægroto accidisse refert Fr.
August. Davila *diç. lib. 1. cap. 39.* Nam cum hic
Baptismum suscipere distulisset, & morti proxi-
mus esset, dæmon ei teterrima specie comparuit,
infernæ poenæ, eam ob causam minatus. Quod
ager animadvertens, humi serpens, ut potuit,
se ad Monasterium contulit, & quæ viderat pa-
rocho narrans ubi ab eo Baptismum accepit, læ-
tus admodum spiravit. Idem auctor *† eod. lib. 1.*
cap. 29. ex fide dignis testimoniis commemorat
in *Mexicoacana provincia* anno 1540. sacramentum
Christi Eucharisticum corpus ex Sacerdotis ma-
nibus evolasse, & in os Indi miraculose ingres-
sum, quæ sacram synaxim ardentissime præ-
stolabatur.
- 40 Indus quoque alius baptizatus, & testimonium bo-
num habens in simplicitate, & sobrietate sua, ut
narrat Acost. *d. cap. 6.* cum mortuus omnino cre-
deretur, triduum integrum jacuit, panno cœo-
pertus ab uxore, quæ in loco satis remoto degens,
adjutorium alicujus ad sepulturam expectabat;
tunc repente movere se cœpit, & uxorem admi-
rantem, ac patientem vocans, vera esse dixit, quæ
à Christianis dicerentur de vita futura; nam se,
perdunctum à quodam, multa ac stupenda vidisse,
quæ postcæ coram Archiepiscopo, & aliis viris
sapientibus interrogatus, ita aptè, & aperte nar-
ravit, eaque vultus constantia, lacrymis, ac pro-
fundo quodam affectu, ut evidenter pateret, illa
omnia non alter sibi potuisse innotescere, quam
Tom. I. de Ind. jur.

facta super eum manu Domini, per mirabilem
extrasim, ut in illo *† Mercuriali*, de quo August. *42*
scribit in *lib. de cura pro mort. agen. cap. 12.* vel
altero Steelsio, de quo Beda in *sua histor. Angl.*
lib. 2.

Neque abest notabilis relatio alterius mira-
culi, quod in *Mexicoacana provincia* cuidam Indo
confessionem paranti accidisse, latè scribit Joan.
Boter. *diç. 4. part. lib. 3. pag. 86. & 87.* Et *pag.*
91. & seqq. multo latius enarrat aliud exemplum
cujusdam *† Indiæ dictæ Castarina* in provincia *44*
Sanctæ Crucis de Monte, quæ quia præterve ni-
mis in confessionis Sacramento gravia aliqua pec-
cata contulit, multis magnisque dæmonum vi-
sionibus, & supplicis in morte, & post mortem
afflicta fuit.

His non ineptè addere possem *† plurima alia*
miracula, quæ passim operata leguntur à multis
religiosis omnium Ordinum, & aliis Eccle-
siasticis viris, qui ad has provincias animarum
zelo, & pia Regum nostrorum cura primis con-
versionis temporibus transfretarunt, & præcipue
à venerandis Patribus Toribio Motolinia, Joan. à
S. Francisco, Martino à Valentia, Andrea de Ol-
mo, Joan. ab Overo, Francisco Colmenario, &
aliis eorum sociis, & sequacibus ex Ordine Mi-
norum, & Fr. Petrus à Corduba, Dominico Be-
tanços, Aloisio Bertrando, Juliano Garces, Dom.
à Cruce, Domin. à S. Maria, Thom. à Rosar. Lu-
dovic. Cancel. ex Ordine Predicatorum, nisi ple-
nè satis & eleganter de eis scripsissent Franc.
Gonzaga Episcopus Caphalensis, in *histor. Mi-
norit. ad fin.* Marcus Ulyssipon. Episcopus Porti
in *3. part. Chronic. ejusd. Ord. lib. 8.* Thom. Boc.
lib. 12. de sign. Eccl. Dei, sign. 57. cap. 21. Fr.
August. Davil. in *tota sua aurea histor. fundat.*
Ordin. Predicat. provincie Mexicane: Joan. Bot.
in *suis relationibus univers. 4. part. lib. 3. ex pag.*
51. Thom. à Jesu de procur. *omn. gent. salut. lib.*
4. cap. 5. passim Anton. de Herrera in *d. histor.*
gener. Ind. Fr. Alphons. Ferdinand. in hist. Eccl.
nostr. temp. lib. 1. per tot. & novissime, ac multum
copiosè Fr. Joan. à Torquemad. in *d. Monarch.*
Ind. lib. 17. ex cap. 14. usque ad 19. & lib. 18. cap.
8. & lib. 20. & 21. per tot. & Fr. Anton. Reme-
sal. in *histor. provinc. Guatemalæ*; & Fr. Joann.
Nuñez de Torres in *instruccione statuum Eccl.*
traç. 6. c. 4. & 2. & 3. ex pag. 551.

Neque *† eidem conversioni, & vocationi ad*
eam factæ defuit aliud signum, & testimonium,
quod Ecclesiæ Dei fidem inter alia confirmat, &
Spiritus sancti assistentiam ostendit, scilicet con-
tinuata Martyrum series, & propria sanguinis ef-
fusio pro Christi cultu inter gentes disseminan-
do, *† juxta illud 1. Joan. 3. Tres sunt qui testi-*
monium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus
sanctus, & hi tres unum sunt, & tres sunt, qui
testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & san-
guis. Et alia quæ de prædicto martyrii signo ele-
gantè cogit Thom. Boc. *lib. 7. sign. 27. cap. 3.*
Suar. in *traç. de fid. disp. 4. sect. 3. num. 6.* Nam
idem Thom. Boc. *ibid. vers. In Occidentibus ve-*
ro Indis, aliquos numerat, *† qui constanti animo, 48*
& religione pro Fide in illis prædicanda, & pro-
paganda, martyrii coronam meruerunt, & alios
quindecim addidit in *lib. 12. cap. 22.* & plures
præter eos commemorat Torquem. *diç. cap. 8. &*
diç.

dist. lib. 21. & Fr. Alph. Ferdin. dist. lib. 1. cap. 4. pag. 23. & cap. 5. & cap. 45. pag. 156. & p. 183. Et de his Martyribus sic Hieronymus Badesius 49 t apud Bocium dist. cap. 22. nimis verè, & potè- rice cecinit:

Vos à qui primam extremos propestat ad Indos, Ut nascent verum pectora caeca Deum. Quam bene pro tali vestrum pietate cruorem Fudistis! major se feret inde seges. Nec quicquam ferro proscinderet arva colonus, Semine ni gratidos spargeret imber messis, Cernitis ut magno crecat jam favore messis, Et vestra uberior sit labor ille necesse.

CAPUT VI.

De tertio titulo, qui ex jure inventionis, & occupationis hujus Novi Orbis per Hispanos primum facte, dsumitur. Et an, & quatenus justus, & legitimus censeri debeat.

SUMMARIUM.

- 1 Divina voluntas ubi certa est, plenissimum titulum regnorum inducit.
2 Dei providentia, & dispositio etiam si aliqui puniantur, & suis regnis spolientur, non tamen ob id à culpa excusantur punientes, vel spoliantes.
3 Babilonia Reges populum Dei ex divina providentia, & consilio captivum duxerunt, & nihilominus in eo facto peccarunt.
4 Ieroboam peccavit avertendo populum à Roboam, quamvis Deus id præordinavit.
5 Deus aliquando victorias concedit, non tam ob merita vincientium, quam ob peccata eorum, qui debellantur.
6 Dona dantur ab Spiritu sancto ad perficiendas virtutes.
7 Fides, vel auctoritas sacra ubi ostendit, quid agendum sit, non est recurrendum ad dona.
8 Miracula divina facit ad exemplum humanarum actionum producenda non sunt.
9 Hispani omnium primi Novum Orbem detexerunt, & occuparunt.
10 Titulus primæ inventionis, & occupationis jurat Hispanorum Regum causam in dominatione Novi Orbis ejusque meminerunt Victoria & Greg. Lopez.
11 Pat. Ferdin. Rebells in conquestione Indiarum Orientalium per Lusitanos facta, nullam probat titulum primæ occupationis.
12 Dominia rerum à naturali possessione caperunt.
13 Primò inventores, & occupantes res aliquas mobiles, vel immobiles naturali jure earum domini sunt.
14 Occupationis primæ alicujus rei titulus, omnibus aliis acquisitionis modis antiquior, & excellentior est, secundum Aristot. Cicero, & alios.
15 Libera que sunt, transeunt in jus occupantium.
16 Omnibus, quod nascitur, industria premium est.
17 Inventionis primæ titulus solus, non sufficit ad rem aliquam acquirendam, nisi ejus etiam apprehensio, & occupatio sequatur.
18 Statuta que inveniunt cum armis puniri jubent, an etiam apprehensionem requirant.
19 Insule maris, & que postea in illis edificantur, primo inveniuntur, & occupantur sunt.
20 Venetorum Respublica semper libera fuit, & quare.
21 Insule maris dominium, licet primo occupanti quaratur, suprema autem ejus jurisdictione ei competit, qui in illo mari imperium habet.
22 Mari ille imperare videtur, qui in continenti proxima imperium habet.
23 Bello ab hostibus capta communi omnium gentium jure capientium sunt, & plurimi auctores, qui de hoc articulo agunt, D. Melchior de Valentia citatur, & laudatur, ibid.

- 24 Bellicam artem secundum naturam acquisitionem esse Plato, Aristot. & alii Philosophi, tradunt.
25 Victoria, inter præcipua genera rerum acquirendarum, à Cicero commemoratur.
26 Bello capta capientium sunt etiam inspecto jure divino ex doctrina D. Ambrosii.
27 Virgilius locus 9. Æneid. expenditur.
28 Novi Orbis plures regiones titulo justii belli Hispanorum Regum effectæ sunt.
29 Reges & Principes supremi, licet personaliter bellis non intersint, que à suis vassallis geruntur, earum tamen terrarum, que ab illis conquiruntur, dominium acquirunt.
30 Conquistores Novi Orbis semper pacti sunt, provincias à se detectas & subjugatas Regum Hispania imperio, veluti eorum procuratores, acquisituros.
31 Protestatio facta à Colombo, & aliis ubi primum novas provincias occupabant.
32 Fecisse non tam videntur, qui jussis parent, quam qui jubent.
33 Tertis dictum valet dicentis, Titium ligna amputasse, quamvis Titius id per alium fecerit.
34 Regis Fisco, qui Dominio cedunt terra omnes, que à vassallis bello queruntur, etiam bella vassallo- rum expensis fiant.
35 Bello capta qualiter dividantur, & plures auctores, qui de hoc agunt.
36 Lex si captivus 20. §. expulsis, ff. de captivis, explicatur, & illustratur.
37 Præda qualibet post exitum belli capta publicari solet.
38 Belli in ipso conflictu que capiuntur, qualiter divi- dantur.
39 Prædarum dividendarum varii modi, & mores remis- sive.
40 Princeps supremus ultra immobilia debet habere quin- tam partem prædarum moventium, & immoventium, que bello capiuntur.
41 Regale est jus habere quintam partem moventium, & immoventium bello captorum.
42 Princeps non potest in perpetuum alienare regale jus sibi competens in bonis, que bello capiuntur.
43 Imperia, & regna mundi ferè omnia bello par- ta sunt.
44 Monarchia Romanorum, & alia, que in Orbe maxima fuerunt per tyrannidem par- ta sunt.
45 Auctores plures referuntur, qui exempla adducunt regnorum ambitiosæ, & per bella captorum.
46 Regnorum jamdiu constitutorum origo repetenda, & discutienda non est.
47 Imperium, ut inter animalia, valentioribus, & ro- busioribus sui generis datur, ita etiam inter ho- mines, victores & potentiores vicis imperare de- bere qui docuerunt.
48 Legitimum dici non debet, nisi quod de jure legibus venit.
49 Bello ob nullam omnino causam movere licere, heresis est à multis piti, & doctis viris damnata.
50 Bello, que justè, & legitime inferuntur probari de- bent, & sui acquisitionis vicioribus præbens.
51 Bello injusta, & per solam violentiam illata, nullo jure probantur, neque legitimam dominium præ- stant, & auctores qui de hoc agunt.
52 Bellum ut justum sit, quibus ex causis, & qua inten- sione inferri debeat.
53 Lex ut vim, ff. de just. & jure, exornatur, ibid.
54 Cap. dispar. 23. q. 8. & cap. militare 23. quæst. 1. exornantur.
55 D. Iridor. & August. qualiter bellum justum desi- niant.
56 Cap. Dominus 23. quæst. 2. explicatur, & illus- tratur.
57 Alexandri Magni bella magna atrocitatis vocantur à D. August.
58 Herodoti elegantissima verba adversus eos, qui injus- ta bella inferunt.
59 Seneca locus de atrocitatis Alexandri Magni expen- ditur, & emendatur.
60 Cinea qualiter Pyrrhum bella injusta sola inani glo- ria moventem distraxerit.

- 60 Antigonus expressè docuit, bella injusta inferentes, justitiam amatores esse non posse.
61 Titulus primæ inventionis, & occupationis Novi Or- bis parum sufficiens judicatur à Victoria, & Greg- gor. Lopez.
62 Regula juris gentium, que primò inveniuntibus, & occupantibus dominia rerum concedit, qualiter sit accipienda.
63 Novi Orbis regiones, & provincie non erant vacue, & deserte, quando ab Hispanis detectæ sunt.
64 Indi multò ante quam Hispani provincias Novi Orbis invenerunt, & occuparunt, ac per consequens veteri illarum domini effecti videntur.
65 Indi si fortè inveniissent, & occupassent terras ab Hispanis antè possessas, earum domini non effi- cerentur.
66 Jus naturale, & gentium omnibus nationibus commu- ne est, & æquale.
67 Lex 1. §. jus naturale, & §. jus gentium cum fin. lib. perpenditur, & illustratur.
68 Jus gentium quibus nominibus designatur à variis auctoribus.
69 Jure gentium introductæ sunt divisiones hominum, provinciarum, regnorum, & dominiorum, & quare.
70 Communio semper risas, & discordias produxit, & num. 73.
71 Gentium, Urbium, & Imperiorum separatio & cons- titutio ante, & post divinum quomodo caperit.
72 Lex ex hoc jure, ff. de just. & jur. & similes, illus- trantur.
73 Lex cum patet, 69. §. dulcissimis, ff. de legat. 2. exornatur.
74 Auctores Philosophi, Theologi, & Jurisperiti, qui tractant de gentium, imperiorum, & dominiorum distributione.
75 Dominiorum, & provinciarum distractio ab aliquibus jure divino constituta esse dicitur.
76 Fabula notabilis à Platone relata de dominiorum, & provinciarum distributione.
77 Jus divinum immutabile, & invariabile est.
78 Juri divini præceptum est aliorum bona, & posses- siones non concupiscere.
79 Lucra honesta appellas Casiodorus ea, per que nemo leditur, nec suis bonis exiit.
80 Inventionis, & occupationis primæ titulus, licet non probet Hispanis ad provincias Novi Orbis, quas ab Indis potestatis, cultus, & habitatas invenerunt, præterit tamen, quoad deserta & vacuas.
81 Provincie, & loca aliqua Novi Orbis deserta reperta sunt ab Hispanis.
82 Victoria, & Molina verba referuntur de justa occu- patione insularum, & provinciarum desertarum Novi Orbis.
83 Insula de Caboverde, quas Hesperides aliqui appel- lant, & insula D. Thome sub Æquinoctiali va- cuae, & deserta à Lusitanis inventæ sunt, & alia, num. 85.
84 Desertarum insularum, & regionum habitatio, & cultura est unum ex signis, sive argumentis ex- cellentia Christianæ religionis secundam Thom. Bozinum.
85 Isaia Prophetia cap. 32. 35. & 59. de laborum desertor- um habitatione, & cultura in Ecclesia Novi Orbis impleta est.
86 §. Fete, inst. de rerum divisione, expenditur.
87 Loca deserta, & inculta hodie etiam primo occupa- tium sunt.
88 Fundi qui apparent nunquam fuisse culti, præru- mantur nullis in bonis fuisse, & occupantis sunt.
89 Loca, que non constat per aliquem fuisse occupata, & culta nullis in bonis censeri, & occupantis fieri, censuit Arelin. etiam si lacum intra terri- torium alicujus civitatis, vel Principis, sed con- traria opinio magis verior, & receptor est.
90 Possessione ex antiqua alicujus territorii, vel castri, quidquid intra illud est terrarum, vel locorum ad castri domum pertinere videtur.
91 Terræ omnes sive sint herbide, & inculta, sive mon- Tom. I. de Indiar. jure.

- tuose ad Regem in dubio spectare censentur.
92 Rex fundat suam intentionem in omnibus terris, que in suo regno deserta, & inculta reperuntur.
93 Ælius Perinax Imperator, quequid in Italia, aut alibi incultum, & desertum erat, occupantibus concessit.
94 Agrorum desertorum nomine, qui ad culturam redi- gebantur, decima pars fructuum Reipubl. pendebatur.
95 Terræ & provincie, que à prioribus dominis dete- rantur, occupantis sunt.
96 Res suas, qui pro derelicto habet, eas primo occupa- ti donare videtur.
97 Res eisdem modis amittuntur, quibus acquiruntur.
98 Terras desertas, & incultas ex consuetudine in mul- tis Castellæ partibus acquiri ir, qui primo eas occupat, & ad culturam redigit.
99 Consuetudo immemorabilis, sive terra herbide fiant occupantium, servari debet.
100 Locorum desertorum, & herbidorum alienatio facili- or est, quam aliorum.
101 Lex quæcumque, & alia plures, tit. C. de omni agro deserto, explicantur.
102 Agri deserti novis possessoribus, & cultoribus post biennii lapsum in perpetuum applicantur, & quare, num. 105.
103 Agros desertos qui invadit, & colit, non incidit in panam l. cum quærebatur, & l. si quis in tantam, C. unde vi.
104 Favor agricultura, & tributorum cohonestat adqui- sitionem.
105 Agri deserti præscriptio quo modo, & tempore currat.
106 Auctores recensentur, qui agunt de materia, C. de omni agro deserto.
107 Inventionis & occupationis titulus, quo senta accep- tus securus, & legitimus sit.

Pact ergo ex superioribus satis abundè, nec leves, nec improbabilis esse titulos acquisi- tionis, & dominationis hujus Novi Orbis, quos ex divina concessione, aut saltem inspiratione de- duximus, tor signis, & miraculis insinuata. Et plane si de expressa Dei voluntate omnino constaret, nihil amplius querere opus esset, cum in ea omnium Regnorum jura consistant, ut late probavimus supra c. 2. ex n. 3. At verò cum argu- menta, considerationes & testimonia, que ad illam ostendendam, & comprobendam perpendi- mus etsi efficacissima sint, possunt tamen ad solam providentiam, & dispositionem divinam referri, & evidenter probari prædicta concessio non pos- sit, ulterius nos procedere convenit, & alios at- que alios titulos indagare, quibus prædicta occu- patio, & dominatio magis justa, & secuta redda- tur, ut in simili de occupatione terræ Amorrhoeo- rum loquens, tradit D. August. quæst. 20. in Josue, relatus à Suar. in tract. de carit. disp. 13. de bello sect. 5. num. 2.

Etenim si quamvis Deus suo peculiari judicio istorum Barbarorum punitionem, & conversio- nem decreverit, atque ut in manus & potestatem Hispanorum incidere, ex eo tamen non sequit- ur, quod illi qui eos punirent, & suis provinciis, & imperiis privarent, essent sine culpa, aut occu- pationem, vel invasionem hoc colore factam jus- tam reddere possent, ut patet exemplo t. Regum 3. Babilonia, qui ex Dei providentia, & consilio contra Ieroboam pugnarunt, filiosque Israel in captivitatem duxerunt, & ejusdem t. Ieroboam, qui eodem modo avertit populum à Roboam, & tamen graviter peccasse, & puniti esse dicuntur, Reg. 3. cap. 12. & 4. 17. & 34. & ex aliis traditis à Marquard. in tractat. de Judæis, & infidelib. X 2 3. part.